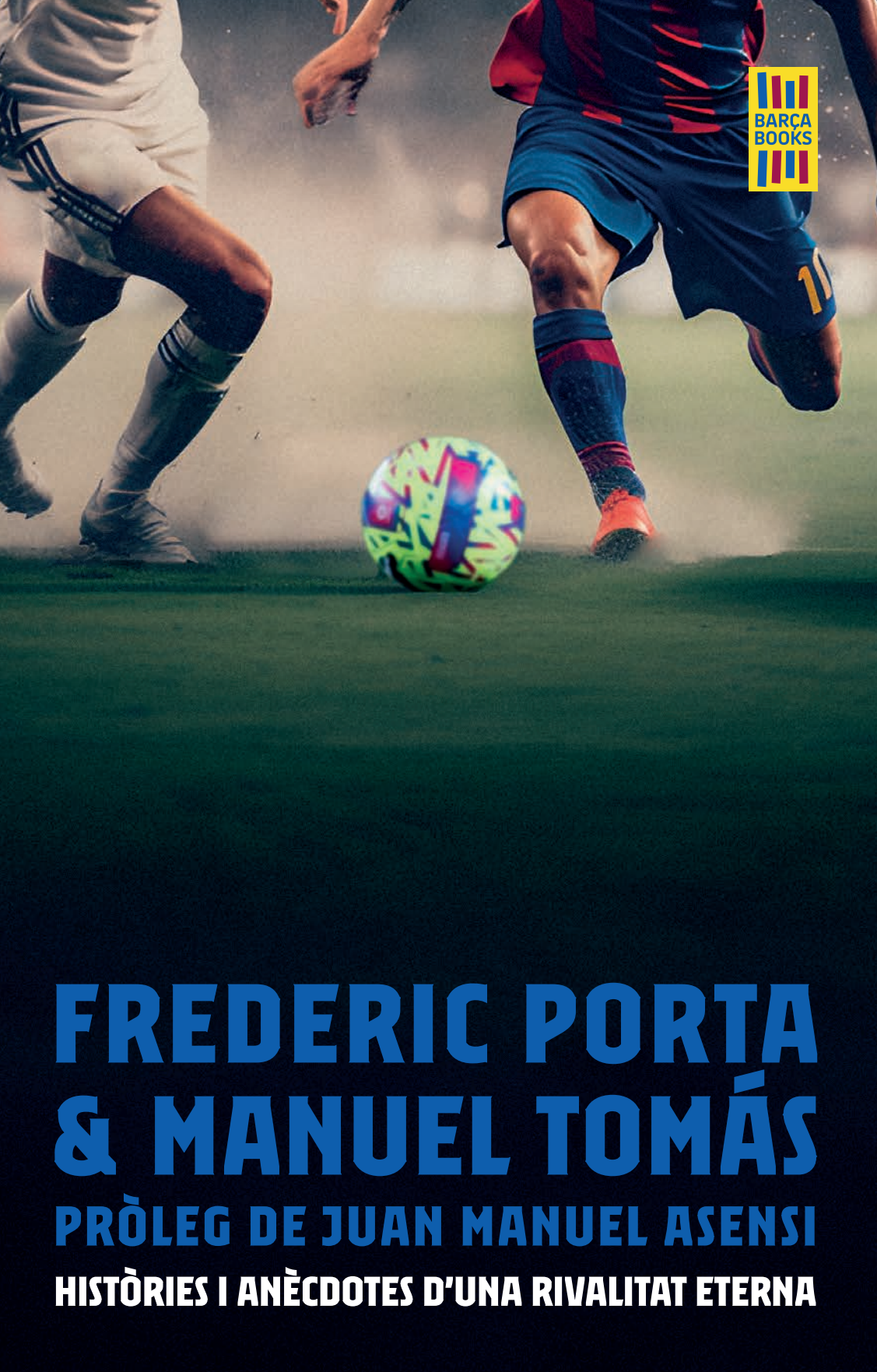

The background of the entire page is a dynamic action shot from a soccer match. It shows the lower legs and feet of two players in motion on a green field. A colorful soccer ball is on the ground between them. The player on the right is wearing a blue and red kit with the number 10 on the shorts. The player on the left is wearing a white kit. The image is slightly blurred to convey a sense of speed and movement.

FREDERIC PORTA & MANUEL TOMÁS

PRÒLEG DE JUAN MANUEL ASENSI

HISTÒRIES I ANÈCDOTES D'UNA RIVALITAT ETERNA

**FREDERIC PORTA
& MANUEL TOMÁS**

EL CLÀSSIC

**HISTÒRIES I ANÉCDOTES
D'UNA RIVALITAT ETERNA**

TRADUCCIÓ DE JOAN SOLÉ

grup62

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté
l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu
a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.

A **Grup62** agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa
d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.
Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu reproduir
algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del
web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

L'editor vol agrair les autoritzacions rebudes per a reproduir les imatges publicades en aquesta obra. S'han
realitzat tots els esforços per a contactar, identificar i recaptar l'autorització dels propietaris dels *copyrights*. Amb
tot, si no s'ha aconseguit l'autorització o el crèdit correcte, l'editor prega que li sigui comunicat i es corregirà
en edicions posteriors.

© Manuel Tomás & Frederic Porta, 2024

© de la traducció: Joan Solé, 2024

© de les fotografies: Centre de Documentació i Estudis del FC Barcelona

Producte oficial del Futbol Club Barcelona® ©FC Barcelona, 2024

© Av. Diagonal, 662-664 - 08034 Barcelona

Edicions 62 és una marca registrada per Editorial Planeta, S. A.

Aquest llibre es comercialitza sota el segell Edicions 62

www.planetadelibros.com

Primera edició: març de 2024

ISBN: 978-84-19430-17-5

Dipòsit legal: B. 17.468-2023

Impressió: Liberdúplex

Imprès a Catalunya - *Printed in Catalonia*

SUMARI

PRÒLEG: RIVALITAT I RESPECTE	17
INTRODUCCIÓ	19
LA PERSONALITAT DE CADASCÚ	23
LA VISIÓ DE GAMPER	26
ELS PRIMERS RIVALS	28
EL CATALÀ I L'HISPÀNIA	30
L'ESPAÑOL	31
EL CAS GARCHITORENA	34
A COPS DE PUNY	35
PERICO ZAMORA	36
EL COP DE PRIMO DE RIVERA...	37
... I EL QUE VA PASSAR DESPRÉS	38
EL DERBI DE LES TOVALLOLES	39
EL NOU ENEMIC BLANC	41
L'AMOR-ODI AMB L'ATHLETIC CLUB	42
 SOCIOLOGIA CULER I MERENGUE	
EL RÈGIM S'EMPRENYA	47
DEMOCRÀCIA <i>VERSUS</i> DICTADURA	47
EL BARÇA FA MIRACLES	49

LA PORTERIA CONTRÀRIA SEMPRE ÉS BLANCA	50
SER EL QUE ETS	50
ADMIRACIÓ PEL BLANC?	51
INTEL·LECTUAL DE CAPÇALERA	53
LLOCS DE MEMÒRIA	55
LES ENQUESTES	56
ESQUERRA <i>CULER VERSUS</i> DRETA BLANCA	57
MÉS DEL MATEIX	58
EL MIRALL DE L'ÀNIMA	59
ELS SIMBOLISMES	61
SER DEL BARÇA ÉS MOLT ESTRANY	63
<i>CULERENGUES</i>	64
 RESULTADISME CONTRA BELLESA	
ESTÈTICA ALS ANYS TRENTA	67
SEMPRE L'ESTÈTICA	68
 ELS PRECEDENTS DE LA RIVALITAT	
L'ESTRENA	73
PRIMERA VISITA BLANCA	74
7-0	76
AVALOT ABANS DE LA GRAN GUERRA	77
ELIMINATÒRIA SENSE FI	77
BARALLA AMB ELS MERENGUES	79
TENSIONS POLÍTIQUES	81
DEDICATÒRIA BLANCA	83
EL PÒQUER DE SAMITIER	84
PRUDENT I RESPECTUOSA	84
ASSAIG DE LLIGA	85
LA PRIMERA LLIGA	86
QUIN MADRID?	86

GOL FANTASMA	87
L'ÀRBITRE INSAUSTI	87
UN PARTIT D'ANYS	88
L'ÚLTIMA PARADA	89
SUÑOL i ORTEGA	89
UNA LLARGA HISTÒRIA	90
TELEGRAMA DE FELICITACIÓ BLANC	91
5-5!	92
AQUELL INFAME 11-1	92
SAMARANCH DENUNCIA	94
AUTOCAR DESTROSSAT I FERIDES D'ARMA BLANCA	96
UNA VERGONYA HISTÒRICA	97
PRIMERA LLIGA EN 16 ANYS	98
LES CORTS APLAUDEIX UN GOL DEL MADRID	98
TOT INVENTAT	99
ELS GRANS, SEMPRE A PRIMERA	100
LES TERMÒPILES BLAUGRANES	101
PEDRADA A CURTA	102
XIULET INTERIOR	103
PROTOCAMPIONS D'EUROPA	103
QUINA CELEBRACIÓ!	104
L'ÀRBITRE NO SABIA COMPTAR	104
<i>CHULOS Y MALEANTES</i>	105
KUBALA I OLIVA	106
 EL CAS DI STÉFANO	
L'INICI DE LA GRAN RIVALITAT	109
JO HE VINGUT A JUGAR AL BARCELONA	111
LA FI JUSTIFICA ELS MITJANS	112
LA BURLA DEFINITIVA	113
EL JUGADOR SUPOSITORI	114

LI FARÉ UNA OFERTA QUE NO PODRÀ REFUSAR	115
L'ESTRANYA VERSIÓ DE DON SANTIAGO	115
PROHIBIDES LES MENCIONS	116
DIBUIX CENSURAT	116
HIDROFÒBIA ANTIBARCELONISTA	117
EL TÀNDEM IMPOSSIBLE	118
ALLÒ QUE MAI NO MOR	119

L'HEGEMONIA BLANCA

DEPRESSIÓ PROFUNDA	123
UNITS PEL FEIXISME	124
VAL MÉS QUE EN SOBRI	125
L'OCORRENT BERNABÉU	126
EL MADRID, EQUIP DE FRANCO	127
HOMENATGE... BLANC	128
EL QUE S'HAVIA D'AGUANTAR	129
LA SÍNDROME DEL LICEU	129
EL 4-0 D'H. H.	130
BOGERIA TELEVISIVA	131
EL MOTÍ DE LA BERZOSA...	133
... I L'ESCANDALOSA VERSIÓ ALTERNATIVA	134
ESPANYA, ELIMINADA	134
CONTRASTOS CRUELS	136
CONTRASTOS CRUELS (BIS)	137
TRISTESA	138
EL BANDERÍ INOPORTÚ	139
UN CONSOL LLEUGER	139
ERA AIXÍ	140
AQUELL ENGANYÓS «AQUEST ANY, SÍ!»	140
ÀRBITRE NEFAST	142
INGENU	142
PIRRI, AMANCIO, GOL!	143

EL PENAL D'OCAÑA	144
DOL PER BENÍTEZ	145
LA FINAL DE LES AMPOLLES	145
LA CONFESSIÓ DE RIGO	147
UN DIA MÉS A L'OFICINA	148
ESTIGMA DE PERDEDOR	149
L'ESCÀNDOL GURUCETA	149
ACOSTUMAR-SE ALS PENALS	151
AI, ELS PENALS...	152
APAREIX CRUYFF	153
CRIDAR POC	154
EL PENAL MÉS INJUST	154
AQUELLA LLIGA DEL 72	155
TOT SE SAP	156
L'ESCÀNDOL DELS ORIÜNDS	157
<i>BARRABÁS</i>	159
TÀCTICA SECRETA	159
TANTS ANYS, TANTS TÈCNICS	160
0-5!	161
RICARDO PASTOR LA CLAVA	163
L'OPINIÓ D'UMBRAL	164
SENSE FINAL FELIÇ	164
TORNAR-HI	166
QUINA NOVETAT	166
FANTASMES BLANCS	167
EL <i>CULER</i> ES AIXÍ	169
SENYERES AL CAMP NOU	170
SEGONA SATISFACCIÓ	171
LA MALEDICCIÓ DE PLAZA	172
UN JUGADOR MÉS	173
ERA CLAR	174

EL CLÀSSIC

CATALANOFÒBIA	174
SEMPRE DON SANTIAGO	175
CONFLICTE DIPLOMÀTIC	175
TARRADELLAS, D'INCÒGNIT A CAN BARÇA	177

AQUELLS ANYS VUITANTA

H. H. I JUANITO	181
DONES EMBARASSADES	181
MARE SENSE TETES	182
LA SAMARRETA INTERIOR	183
SOMNI ACONSEGUIT	184
GOLÀS AL BERNABÉU	185
COPA DE LA Lliga SENSE AIGUA	186
0-3 D'ENTRADA	186
COP DE GRÀCIA ALS BLANCS	187
REBUDA EN SILENCI	188
EL PENAL MIRACULÓS	188
JA TANT HI FEIA	189
LA SÍNDROME TERRIBLE DEL PENAL	190
EL MINISTADI, PLE	191
DESCENSOS I DEFECTES VISUALS	192
NO CALIA	190

CANVI DE SIGNE AMB EL *DREAM TEAM*

NOUS REBOMBORIS	197
COPA PER ALS ESTRANGERS	197
SANG, SUOR I LLÀGRIMES	198
QUINES LLIGUES!	199
ANEM A PAMS	200
El 5-0 DE ROMÁRIO	201
MANETA DE TORNADA	202

LA MARE QUE EL VA PARIR	203
MENDOZA, PAGA	204
MALA MAROR	204
PEP I JOSÉ	205
COPA AMB HIMNE	206
AL MANICOMI	206
HIERRO, AL CARRER...	207
... I ROBERTO CARLOS, TAMBÉ	207
EL CLÀSSIC B	208
ESCÀNDOL AL BERNABÉU	209
LA VISCERALITAT	210
NO TOT S'HI VAL	213
ZIDANE REPARTEIX ESTOPA	214
UNA LIPOTÍMIA	214
ITURRALDE DENUNCIA	215
ELS PUNTS ESTAFATS	215
EL GOL DE XAVI	216
GALÀCTICS DERROTATS	217
TEMPS MODERNS	217
CONTRASTOS	218
LLIGA A LES ESCOMBRARIES	218

ANYS DE BATUSSES CONTÍNUES

TOCAR FONS	220
NOU ENTRENADOR	223
CACERA A MESSI	224
AQUELL 2-6	224
TRIOMFS EFECTIUS	225
DUEL DE COLOSSOS	226
5-0 I EL TEATRE DEL BO	227
ACUSACIONS SENSE FONAMENT	228
ADÉU, ESPORTIVITAT	228

EL CLÀSSIC

EL PEU QUE CALÇA	230
<i>EL PUTO AMO</i>	231
SIMFONIA DE MESSI A LA CHAMPIONS	233
LA CANÇÓ DE L'ENFADÓS	234
ALGUNA PETITA ANIMALADA	235
INEXPLICABLE	235
LA TREPITJADA DE PEPE	236
MOURINHO I ELS PÀRQUINGS	237
AQUESTA LLIGA NO LA GUANYAREM	237
ÈPIC PERÒ INÚTIL	238
<i>ARCHÍVESE</i>	239
MESSIDEPENDÈNCIA	240
L'ENSURT DEL 2016	240
L'ESCÀNDOL DEL 2017	241
PASSADISSOS... DEL TERROR	242

I LA VIDA CONTINUA

LA MIDA PRESA	247
I EL VAR?	248
TORNAR A VEURE'T	248
EL 0-4 DE XAVI	249
MILLOR SENSE VAR	249
UN GOIG SENSE ALEGRIA	250
SORT DEL VAR	252
LES RIALLES VAN PER BARRIS	252
LES MANS BLANQUES NO OFENEN	253
AIXÒ ÉS TOT (FINS ARA)	257
IGUALTAT TOTAL	259
RACISME?	254
EL PRIMER CLUB-ESTAT	255
EL CLÀSSIC DE MONTJUÏC	256
EL CAS NEGREIRA	259

TIRANT AMB BALA	261
SENSE PROVES	262
TIRANT AMB BALA (BIS)	263
AI, ELS ÀRBITRES...	263
...AI, EL VAR	265
EL CLÀSSIC GLOBALITZAT	266

ELS DESERTORS

DELICTES DE LESA AFINITAT	271
JOSEP SAMITIER	274
EVARISTO DE MACEDO	276
BERND SCHUSTER	278
MICHAEL LAUDRUP	279
LUIS FIGO	280
LUIS ENRIQUE	283
SAMUEL ETO'O	283

ELS PERSONATGES DELS CLÀSSICS

AFIRMA QUINCOCES	287
VANTOLRÀ ES VENJA	287
EL GRAN REGUEIRO	289
CÉSAR, GRÀCIES AL MAR	289
ZABALO, L'IRREDUCTIBLE	291
MOLOWNY, UN DE TANTS	292
PRUDEN, EL CAR	293
ALONSO, OVACIONAT	293
SEGARRA S'ESTRENA	294
¡BU-RRRO!	295
EL DIÀLEG DE PAHIÑO	295
EL MITE KUBALA	296
UNA ALTRA DE KUBALA	297

KOPA S'OFEREIX	297
L'ASSECANT FLOTATS	298
ÀNGEL MUR ERA <i>CULER</i>	299
EL GRAN EULOGIO	299
H. H., PSICÒLEG DE BATALLA	300
EVARISTO I EL GOL EN PLANXA	301
ESTIMAT JACINT BORRÀS	301
EL VEHEMENT LLAUDET	302
LLAUDET I LES PROMESSES	303
UNA ALTRA DE «LA SAETA»	304
EL SECRET DE MUÑOZ	305
DOS MÉS DEL VERS LLIURE DE DON SANTIAGO	305
MANOLO ESCOBAR, <i>CULER</i>	306
ZALDÚA... I GALLEGO	306
LA LESIÓ DE BUSTILLO	307
VAN PODER SER NETZER I MÜLLER	309
MINGUILLÓN, UN <i>CULER</i> NO DEFECTUÓS	310
EL PISTOLER LINEKER	310
AVÍS DE MIGUELI	311
ROMERITO SENSE GOL	312
SCHUSTER, JUGANER	312
HRISTO, UN TEMPERAMENT	313
HUGO, UN ALTRE	314
« <i>EL REAL NO SÉ QUÉ</i> »	314
MENDOZA, NI CHAMPIONS NI...	315
DON RAMÓN NO ERA « <i>POLACO</i> »	316
ROMÁRIO, DE VACANCES	316
LA NIT DE KODRO	317
RONALDO, EL BREU	318
GASPART EN DOBLE VERSIÓ	319
ARNAU, MARCAT PER UN GOL	320

MARIANO RAJOY JÚNIOR	320
RAÚL, L'EDUCAT	321
ALFONSO, EL MERENGUE	322
I ZAPATERO NO HI VA ANAR	322
SUAU TOC XILÈ	323
L'ALTRE SUÁREZ	323
PIQUÉ I EL CANTANT	324
I ARA, VINICIUS	324
EPÍLEG: <i>SHOW MUST GO ON</i>	327
ANNEX 1 — ESTADÍSTICA FC BARCELONA - REIAL MADRID (BALANÇOS TOTALS)	329
ANNEX 2 — ESTADÍSTICA FC BARCELONA — REIAL MADRID (RESULTATS I GOLEJADORS)	
ANNEX 3 — FUTBOLISTES QUE HAN JUGAT AL FC BARCELONA I AL REIAL MADRID	339
ANNEX 4 — JUGADORS AMB MÉS CLÀSSICS	340
ANNEX 5 – MÀXIMS GOLEJADORS DEL CLÀSSIC	341
ANNEX 6 — PENALS BARÇA — MADRID A LA HISTÒRIA	342
ANNEX 7 — TÍTOLS GUANYATS PEL FC BARCELONA I EL REIAL MADRID TEMPORADA A TEMPORADA	343
NOTES	349
ÍNDIX ONOMÀSTIC	351

LA PERSONALITAT DE CADASCÚ

El repàs històric inclourà tota mena de competicions, des de la Lliga, la Copa d'Espanya en les seves diferents accepcions, Supercopes i Copes d'Europa, fins arribar a l'època contemporània. No pretenem realitzar un recompte minuciós, al detall, sinó reviu els episodis, els moments, les situacions i els personatges que han conferit al Clàssic la projecció formidable que té avui dia.

La personalitat que adopta qualsevol institució també acaba modelant el caràcter de l'antagonista. Si ens cenyim a l'àmbit estrictament polític, i això ja és limitar molt, des del temps d'Alfredo Di Stéfano, quan el Reial Madrid va fer el gran salt qualitatiu, l'afició madridista admira el futbolista de raça, que ho dona tot en defensa de la seva samarreta, que la sua, seguint el tòpic, fins a l'extenuació i aconsegueix vèncer a còpia d'escomeses, remuntades i el paroxisme de la grada. De totes maneres, al Madrid mai no li ha interessat teoritzar sobre la seva manera de ser, ni tampoc revisar la història. En té prou amb la força del relat i un exèrcit mediàtic formidable a disposició de l'enaltiment i perpetuació de la seva llegenda. Segons el lema concís creat molt recentment, el Madrid guanya i el Barça juga. I els blaugrana, com a màxims ambaixadors esportius de la catalanitat, es perden per l'estètica. Ara fa un segle —ho podeu trobar a les hemeroteques—, les cròniques parlaven de la preferència manifesta de l'aficionat blaugrana pel joc genuïnament escocès, vistós, de passada curta i combinació, mentre que deplorava l'estil directe propi dels anglesos, el de puntada amunt i a buscar la porteria contrària en quatre passades.

En altres obres, els autors d'aquest volum hem llaçat una hipòtesi contrastada sobre l'evolució d'aquest desig, sublimat com

a realitat somniada, gairebé utopia feta vídeo de noranta minuts, fins al Barça fenomenal dirigit per Pep Guardiola i capitanejat per Leo Messi entre una constel·lació de grans jugadors, fossin forjats al motlle de La Masia o no. Ja en temps de l'anomenada «Edat d'Or», els feliços anys vint del segle passat, els Samitier, Alcántara, Sancho, Torralba, Piera, Sagi i companyia gloriosa van causar un augment exponencial de seguidors gràcies al seu característic segell d'espectacularitat. Després de la davallada que va significar la retirada d'aquesta fornada i el trànsit per la Segona República, l'equip va semblar que es refeia en competitivitat i cànons de bellesa fins a veure interrompuda la seva progressió per l'esclat de la infausta Guerra Civil.

En un altre repàs ràpid, la dictadura franquista va modelar el nou futbol a còpia de fúria, raça i altres condiments molt del seu gust imperial, però el 1947 la llegendària gira del San Lorenzo d'Almagro per Espanya va servir perquè el Barça reprengués el camí perdut, el de la vistositat aplicada a la pilota. Amb l'aterratge d'aquell fenomen social anomenat Ladislau Kubala va arribar el futbol modern a Les Corts: va introduir noves tècniques, i va fer ressorgir la il·lusió entre tanta penombra amb el Barça inoblidable de les Cinc Copes que dominava a Espanya i a la Copa Llatina. Després, aquell psicòleg reconvertit en entrenador mític que coneixem com a Helenio Herrera va trobar unes altres claus, va fixar uns altres plànols a l'edifici en construcció: es tractava de jugar amb una base de casa, formada per futbolistes que coneguessin a la perfecció què implicava vestir aquesta samarreta, quin n'era el pes simbòlic i la pressió de l'estil. Fa gairebé setanta anys, «El Mago» H. H. assegurava convençut que el secret de l'èxit per al Barça consistia a tenir una rereguarda de base catalana, composta per porter, defenses i mitjos fins a completar els sis membres que aleshores acostumaven a formar aquestes tres línies, amb davanters forans que marquessin la diferència. Herrera sostenia que Catalunya no produïa gol i, en conseqüència, calia buscar-lo fora invertint els diners que fos necessari per aconseguir els millors especialistes del planeta. Repasseu el Barça de finals dels cinquanta, el seu bienni d'intervenció, i no us costarà gaire com-

provar que aplicava la fórmula. La va heretar, sí, però aquell visionari va deixar llegat, una part petita o gran del que convenim a anomenar model d'èxit.

I abans de continuar el repàs de progressos en el procés de consolidació d'aquesta manera de veure, entendre i jugar a futbol que va assolir el zenit amb Guardiola, recordem que el gen de la cantera és tan antic al Barça com el mateix club o el seu caràcter poliesportiu. Ja el 1902, el fundador Joan Gamper volia que l'alemany Udo Steinberg compatibilitzés la tasca com a futbolista de primera hora amb la de professor a la primera escola d'aquesta disciplina esportiva que el FC Barcelona va voler instaurar. Moltes dècades després, amb el pas de llegendaris cercadors i descobridors de talents, La Masia esdevindria una part substancial de la marca Barça arreu del món, definitivament elevada quan Messi, Iniesta i Xavi van acaparar les tres primeres posicions a l'edició de la Pilota d'Or del 2010.

Tornem a l'estil i a la petita o gran aportació de cadascú. Després d'Helenio Herrera, fent un gran salt en el temps, Marinus Michels va aportar pinzellades de l'escola holandesa, hegemònica els primers anys setanta del segle passat sota l'epígraf de «futbol total». A la Lliga del 85, l'anglès Terry Venables va incorporar la pressió alta per forçar la recuperació ràpida de la pilota i, anys després, Johan Cruyff es va encarregar de propulsar l'estil amb un salt exponencial cap endavant. Qualsevol aficionat guarda a la memòria alguna de les expressions i definicions de l'anomenat «Holandès Volador» que en contenen la manera genial d'entendre aquest esport. I al final del camí, Pep Guardiola per tancar el cercle, per descomptat virtuós.

Reiterem la voluntat d'avançar amb una narració lineal i cronològica, però el lector ens haurà de permetre un *flashback* cinematogràfic, un altre salt enrere en el temps per definir nous trets diferencials, dels que forgen caràcter. I com tot és política a la vida, hem de subratllar-ho. Per cert, a tall d'incís, si no ho fan ja, desconfiïn de qui afirmi que no es pot barrejar política amb esport. Segurament, pertany al grup ben definit, de dretes, per si no queda clar, que s'apunten els primers a la qüestió i s'arroguen les

consecucions de qualsevol esportista amb l'objectiu gens dissimulat de millorar l'orgull i l'autoestima nacional, una cosa tan vella com la mateixa pràctica esportiva.

LA VISIÓ DE GAMPER

Remuntem-nos a l'alba del FC Barcelona. Joan Gamper no va poder ser el primer president del Futbol Club Barcelona perquè en aquell temps la majoria d'edat estava estipulada en els vint-i-tres anys, i el suís no hi arribava. Però el 2 de desembre del 1908 es va produir el que potser ha estat el fet més transcendental per forjar l'ADN *culer*. S'havia convocat una assemblea de socis amb un únic punt a l'ordre del dia: la dissolució del club per falta de socis. En la primera dècada del segle xx els equips havien proliferat com bolets i cada poble, barri, ofici i el que vulgueu imaginar tenia el seu representant esportiu particular, ficat en uns pantalons curts. I tanta competència havia provocat que el Barça es quedés en la quantitat ridícula de 38 socis, una xifra que no permetia continuar endavant per manca evident d'ingressos. En aquell cant del cigne del barcelonisme incipient, Gamper va sortir a la palestra amb una proposta digna de visionari. Volia dur-la a terme de seguida si li confiaven la presidència, i constava de quatre punts; donava per suposat que treballaria per recuperar la fe i la il·lusió d'aquells socis que s'havien donat de baixa de l'entitat.

El primer punt consistia a aprofitar l'evidència: al cap i a la fi, el blaugrana era l'únic club que duia el nom de la ciutat i això significava un avantatge que no es podia menystenir. Segon, calia tenir un estadi a l'alçada del FC Barcelona, no aquella capsa de mistos enclaustrada entre una illa de vies urbanes com era el camp del carrer de Muntaner, París, Casanova i Londres. Com que els futbolistes encara eren amateurs i no percebien res a canvi de la seva dedicació, jugar en un estadi amb cara i ulls cridaria l'atenció dels millors, que frisaríen per mostrar-hi el seu talent. Dit i fet,

perquè Gamper era un fenomen a l'hora de portar les idees a la pràctica: només al cap de tres mesos, el març del 1909, el camp del carrer de la Indústria (l'actual París, entre Urgell i Villarroel) ja era la casa del Barça, i l'any 1916 es bastia la preciosa tribuna de fusta amb capacitat per a mil cinc-centes persones que va fer les delícies de la burgesia local, els components de la qual es van convertir en els primers barcelonistes *tribuneros*. Una burgesia avantguardista que no va vacil·lar gens a donar suport a aquella activitat tan moderna de xutar una pilota amb onze senyors per bàndol.

Tercer apartat en el *business plan* de Gamper, també bàsic. Abans d'arribar a Espanya, el senyor Hans havia assolit una fama ben merescuda en alguns països europeus com a gran *sportsman* destacat en diverses disciplines, un espècimen humà nascut just per a allò. A més, era un poliglòt que va arribar a dominar cinc idiomes. I per torna, era un famós amb una agenda farcida de contactes i prou energia per tractar amb tots. I què volia la gent del futbol? Doncs enfrontar-se amb els millors de cada país, esclar, que els veïns ja els coneixien massa. Així doncs, Gamper es va dedicar a portar a Barcelona els millors equips d'aquella Europa. Despeses pagades a canvi de taquilles substancials que reforçarien de seguida la caixa de l'entitat. Li va sortir rodó, de primera.

I l'últim potser va ser el més rellevant. Gràcies als seus dons formidables d'observació i anàlisi, Gamper es va fixar que la part més dinàmica de la societat barcelonina acostumava a reconèixer-se en el catalanisme, un moviment polític emergent que ajuntava reivindicació amb ganes d'emprendre una activitat política eficaç. Per això va voler que el Barcelona es convertís de seguida en una mena de braç esportiu d'aquell anhel de recuperació de la identitat perduda amb la derrota del 1714 i el desig creixent d'aconseguir una autonomia que gestionés l'economia pròpia alhora que recuperés i preservés la identitat nacional d'aquell país sense Estat anomenat Catalunya, la seva cultura, el fet diferencial i altres arguments d'envergadura similar. Hi podem estar d'acord o no, però va anar així, això va pensar un Joan

Gamper que ja parlava i escrivia la llengua del territori que l'havia acollit. Sense pensar-s'ho dues vegades va posar mà a l'obra fins a obtenir la complicitat de milers de seguidors.

L'èxit estava assegurat. Camp magnífic, bon equip, primers èxits en competicions, massa d'aficionats i, també, font d'inspiració per a competidors ja que, per posar només un exemple, temps després l'Espanol va optar per emular-los. Vist i comprovat que la jugada estratègica planejada pel refundador Gamper havia anat de primera, el 1912 l'altre equip de la capital catalana va demanar que el mantell protector de la monarquia d'Alfons XIII guiés els seus passos, i va obtenir la condició de «Reial» gairebé de seguida, en un altre moviment de caràcter polític que va aglutinar els sectors de la ciutadania amb sentiment plenament espanyol i residència a la Ciutat Comtal.

ELS PRIMERS RIVALS

Doncs això, el que hem dit. Per molt *sportsman* que fos Gamper, ben aviat es va adonar que aquell FC Barcelona que havia creat ell mateix estava destinat, gairebé predestinat, a entrar en col·lisió directa i ferotge amb rivals ciutadans antagònics. Recordem que, ja en aquells temps llunyans, les rivalitats es vivien a fons sense necessitat de moure's. Era, precisament, la proximitat i el record de batalles anteriors els que fonamentaven una hostilitat manifesta, amb els futbolistes involucrats prescindint del tot dels valors inequívocs de la pràctica esportiva. Així, per al FC Barcelona i de manera successiva, el Català, l'Hispania i l'X es van rellevar en el paper de «bèstia negra» preferida durant els deu primers anys d'existència *culer*. L'X, per si falten referències, era l'equip que va substituir l'Espanol eventualment desaparegut (l'«ny» catalana triària molt a arribar, l'any 1995) durant el trienni 1906-1909.

Després d'apel·lar al substrat social del catalanisme creixent, l'avenir del Barça va quedar marcat. Per a bona part dels mateixos catalans i molts espanyols, el club blaugrana es va convertir ben

aviat en una entitat irremeiablement associada al separatisme. Per tant, l'Español es va erigir en la nèmese corresponent, defensor simbòlic de les essències pàtries espanyoles. Gamper va morir el 1930 sense ni imaginar que temps després el Madrid esdevindria l'enemic predilecte del barcelonisme, ja que la seva experiència vital havia reservat aquest paper al rival que habitava a Sarrià. Havia de ploure molt per arribar al cas Di Stéfano.

Des d'aquell 1953 ja llunyà, barcelonistes i madridistes viuen immersos en una lluita eterna que els fa estar pendents de tot allò que faci el veí. N'hi ha que sostenen que són vasos comunicants. Per a bona part de totes dues aficions, la felicitat només és completa en cas de victòria pròpia i relliscada aliena. Si nosaltres guanyem i ells perden, encara millor. Aquesta pulsio innegable supera fins i tot les fronteres del futbol, a causa de la seva capacitat per impregnar qualsevol altra manifestació esportiva. És el cas del bàsquet, per esmentar un exemple evident, en què també es desferma una passió entre tots dos equips que no ha d'envejar res a la de l'esport rei. I, esclar, es pot recordar de pas els Clàssics del futbol femení, acabats d'inaugurar, en què la superioritat aclaparadora blaugrana ha causat la pèrdua de la innocència inicial de la disciplina futbolística practicada per dones. Tan bon punt el Reial Madrid va apostar per les dones i els altaveus mediàtics es van posar en marxa, la rivalitat prèvia entre Barça i Atlètic de Madrid va deixar pas automàticament al nou producte, més visceral i acarnissat. En resum, més similar a l'equivalent masculí, segons aquella frase posada en portada per un diari de màxima tirada amb seu a Madrid: «El futbol femení entra en una altra dimensió».²

En fi, si fem una ullada a la història, veurem que també hi va haver duels directes entre totes dues superpotències de l'esport en disciplines com el beisbol, el voleibol, l'hoquei sobre patins, l'atletisme, el rugbi i el ja desaparegut handbol a onze quan Barça i Reial Madrid tenien aquestes seccions al club, en períodes molt concrets de la seva trajectòria. No cal ni indicar que si el Reial Madrid mantingués les actuals seccions professionals del Barça en handbol, hoquei sobre patins o futbol-sala, cadascun dels enfron-

taments directes es convertiria en un èmul del gran Clàssic del futbol estatal.

EL CATALÀ I L'HISPÀNIA

29 de novembre del 1899. Quan el FC Barcelona va ser fundat al Gimnàs Solé per Joan Gamper i els que van atendre la seva crida, el primer rival dels blaugrana havia de ser per força el FC Català, club creat molt poc després, el 17 de desembre, sota els auspicis de Jaume Vila, director del Gimnàs Tolosa. Les diferències irresolubles entre totes dues entitats estaven fatalment determinades pel destí. Primer, per la competència entre gimnasos, accentuada pel fet que Francesc Solé, propietari del Gimnàs Solé, havia acollit al seu local el suís Gamper després que aquest veiés rebutjada per Vila la seva proposta de fundar un equip de futbol cosmopolita, ja que el director del Tolosa no acceptava estrangers a les seves files. A més a més, la rivalitat es va alimentar amb una polèmica agra i estèril sobre qui podia presumir de tenir el deganat del futbol català.

En realitat, si ens atenim al terreny estrictament futbolístic, aquesta rivalitat no va tenir recorregut, ja que el Català, marcat per la seva negativa a admetre jugadors estrangers, estava a una distància enorme d'un FC Barcelona farcit de figures foranes que sempre el golejava sense pietat en els enfrontaments directes, incloent-hi un impressionant 17-1 registrat el 19 de novembre del 1911 en un partit del Campionat de Catalunya. Entrat en decadència, l'any 1915 el Català va desaparèixer de l'elit del futbol català (en l'últim partit amb el Barça, el 13 de maig d'aquell any, va encaixar un 11-0) i va anar vagarejant sense pena ni glòria fins a la dissolució completa, produïda a finals dels anys vint del segle passat.

Per centrar-nos en els fets, el primer rival temible del Barça en els terrenys de joc va ser l'Hispania Athletic Club, l'equip de camiseta vermella dels obrers escocesos del tèxtil establerts a Bar-

celona, per manifest contrast amb el blaugrana, que era l'equip dels *gentlemen* anglesos de classe benestant residents a la capital catalana i la burgesia local que frisava per les novetats importades d'Europa. Per tant, conflicte social i nacionalista en un interessant còctel, ressaltat per un gran equilibri de potencial futbolístic entre barcelonistes i hispanistes. Va ser l'Hispània qui es va imposar d'entrada en conquerir la primera Copa Macaya el 1901, competició que va ser precursora del primer Campionat de Catalunya, disputat en format lligueta. A més a més, l'Hispània va assolir aquest trofeu gràcies a una victòria decisiva al terreny barcelonista de l'Hotel Casanovas per 1-2, però el Barça li va tornar la pilota en guanyar l'edició següent del campionat català, amb doble triomf blaugrana als enfrontaments directes (2-4 i 1-0).

A la Copa Macaya del 1903 el Barça va vèncer l'Hispània per 0-2, però el resultat va ser anul·lat pel comitè organitzador de l'esdeveniment arran de l'admissió de la protesta hispanista sobre una presentació fora de termini de jugadors inscrits pel club blaugrana, cosa rigorosament falsa. Indignat, el FC Barcelona es va retirar de la competició. Era evident que aquesta rivalitat prometia, però l'Hispània va desaparèixer el 19 de novembre d'aquell 1903 per falta de jugadors, i el Barça es va quedar sense bèstia negra particular. Aviat arribarien els torns de l'X i del RCD Español.

L'ESPAÑOL

El 28 d'octubre del 1900, Ángel Rodríguez va fundar a Barcelona la Sociedad Española de Foot-Ball, un club integrat per estudiants universitaris benestants de la burgesia de la ciutat que aviat passaria a anomenar-se Club Español de Foot-Ball. El nom de la nova entitat esportiva, Sociedad Española, posava de manifest la voluntat dels fundadors de tancar les portes als esportistes que no fossin espanyols, una premissa en què coincidia amb el FC Català. No obstant això, cal dir que els primers duels entre Barça i

Espanyol van anar com una seda, sense cap mena de problema i per canals estrictament esportius.

El primer derbi barceloní va tenir lloc el 23 de desembre del 1900, al camp barcelonista de l'Hotel Casanovas (situat just al costat dels terrenys on posteriorment es construiria l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau), en un partit que va acabar sense gols i que es va caracteritzar per la correcció exquisida de tots els jugadors i la manca total d'incidents entre les aficions blaugrana i espanyolista, encara poc nombroses. Aquella bassa d'oli va ser el denominador comú dels següents envits entre *periquitos* i *culers*, fins al punt que una vegada, en concloure el derbi ciutadà, Joan Gamper va llançar tres visques com a senyal de reconeixement i homenatge «per als senyorials jugadors de l'Espanol», aclamacions que van ser replicades per tots els socis i jugadors blaugrana presents.

Per motius estrictament interns, la junta directiva de l'Espanol va decidir suspendre totes les activitats del club entre els anys 1906 i 1909. I en aquell període en va passar alguna cosa. Durant aquella època, molts jugadors blanc-i-blaus van passar a formar part de l'X Sporting Club, un club que va dominar durant aquell trienni l'Associació de Clubs i va tenir diferències molt greus amb el Barça. De fet, l'odi de l'Associació envers el Barça va ser tan aferrissat que el seu president, Joan Lloret, arribaria a manifestar el 23 d'abril del 1907: «Afortunadament, el Barcelona desapareixerà d'aquí a tres mesos com a màxim». Per sort, Lloret s'equivocava, encara que si no hagués estat per Joan Gamper, com ja hem apuntat, el 2 de desembre del 1908 s'hauria produït la dissolució del FC Barcelona.

El 1909, l'Espanol va reprendre l'activitat fusionant-se amb l'X, i les polèmiques amb el Barça van continuar. Així, el 20 de juny del 1909 blaugranes i blanc-i-blaus van disputar l'anomenat Torneig del RCD Espanol, un partit que va acabar com el rosari de l'aurora. Els seguidors espanyolistes van envair el camp i van obligar l'àrbitre Balat a anul·lar un gol barcelonista, cosa que va provocar que els jugadors blaugrana decidissin retirar-se. La progressiva inclinació experimentada pel FC

Barcelona envers els ideals catalanistes a partir del 1908 havia afegit un component extraesportiu a una rivalitat fins aleshores exclusivament futbolística, d'aquelles que només duren noranta minuts.

Tres anys més tard, l'hostilitat va tornar a presidir un partit entre tots dos conjunts. Els dies 24 i 25 de març del 1912 es va disputar la Copa La Riva entre els equips del Barça i de l'Espanol, a doble partit. Els blanc-i-blaus van guanyar per 0-1 i 4-0, en dos matxs farcits de tensió i violència, tant al rectangle de joc com a les grades, incloent-hi la intervenció de la policia. Al segon partit, el porter barcelonista Reñé es va lesionar de consideració i el jugador de camp Lambe, que també s'havia lesionat, va haver d'ocupar-ne el lloc. Després del torneig, tots dos clubs van decidir trencar relacions esportives. Els dirigents barcelonistes van arribar a dir que el Barça no es tornaria a enfrontar mai més a l'Espanol. No es va arribar a tant, però l'equip barcelonista no va jugar el partit de la segona volta del Campionat de Catalunya 1911-1912 en terreny espanyolista i va cedir els punts, cosa que va provocar finalment que l'Espanol guanyés aquella edició del torneig. Per la seva banda, els espanyolistes van renunciar a participar al Campionat d'Espanya d'aquell any, amb l'argument que l'organitzava el club blaugrana.

Altres focus van avivar el foc creixent entre totes dues entitats. Així, a la Copa dels Pirineus Orientals del 1913 van tornar a saltar espurnes entre els rivals barcelonins. Al partit de semifinals, l'Espanol havia guanyat per 3-1, però el Barça va protestar a l'organització tot al·legant que els blanc-i-blaus havien alineat els anglesos Hodge, Darley i Harrison, vinguts expressament per jugar aquella competició, cosa que constituïa una alteració flagrant del reglament intern d'aquella Copa. La denúncia va ser admesa i es va donar la raó al Barcelona, que va passar directament a la final, mentre que l'Espanol es quedava castigat a mig camí.